

ਲਕਸ਼ਮੀ ਇੰਜਨੀਅਰਿੰਗ ਵਰਕਸ

v.

ਪੀ.ਐਸ.ਜੀ. ਐਂਦਯੋਗਿਕ ਸੰਸਥਾਨ
ਅਪ੍ਰੈਲ 4, 1995;

[ਬੀ.ਪੀ. ਜੀਵਨ ਰੈਂਡੀ ਅਤੇ ਸੁਜਾਤਾ ਵੀ. ਮਨੋਹਰ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ]

ਉਪਭੋਗਤਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ, 1986

ਧਾਰਾ 2(ਡੀ)—ਉਪਭੋਗਤਾ—ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਾ—ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਮਾਲ ਖਰੀਦਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵਪਾਰਿਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਮਾਲ ਦੀ ਮੁੜ ਵਿਕਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਬਾਹਰਵਾਂ—ਜੋ ਵਿਅਕਤੀ ਮਾਲ ਖਰੀਦਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਜੀਵਿਕਾ ਕਮਾਉਣ ਲਈ ਵਰਤਦਾ ਹੈ, ਉਸਨੂੰ ਉਪਭੋਗਤਾ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ—ਵਪਾਰਿਕ ਉਦੇਸ਼—ਹਰੇਕ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ—ਯੂਨੀਵਰਸਲ ਟਰਨਿੰਗ ਸੈਂਟਰਲ ਮਸ਼ੀਨ—ਮਸ਼ੀਨ ਭਾਗਾਂ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਲਈ ਖਰੀਦ—ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਖਰੀਦ ਆਤਮ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਦੁਆਰਾ ਜੀਵਿਕਾ ਕਮਾਉਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਸੀ—ਖਰੀਦਦਾਰ ਉਪਭੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ।

ਧਾਰਾ 2(ਡੀ) ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ (ਜੋ ਸੇਧ ਐਕਟ 50 ਦੇ 1993 ਦੁਆਰਾ ਜੋੜੀ ਗਈ)—ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੀ ਕੁਦਰਤ ਵਾਲੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਲੰਬਿਤ ਕਾਰਵਾਈਆਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੈ—ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਵਿਆਖਿਆ ਦੁਆਰਾ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਬਦਲਾਅ ਨਹੀਂ ਆਇਆ।

ਧਾਰਾਵਾਂ 3, 9, 13, 15, 17, 18, 19, 21, 23, 24 ਅਤੇ 25।

ਅਧੀਨ ਬਣਾਏ ਗਏ ਫੋਰਮ—ਕਿਸਮ ਦਾ—ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਅਰਥ ਨਿਆਇਕ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਹਨ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨਹੀਂ।

ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫੋਰਮ—ਰਾਜ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਉਪਭੋਗਤਾ ਕਮਿਸ਼ਨ—ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼—ਅਤਿਮਤਾ—ਇਨ੍ਹਾਂ ਫੋਰਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਫੈਸਲੇ ਗਏ ਮੁੱਦੇ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਮੁੜ ਅਦਾਲਤੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ—ਇਹ ਸਿਰਫ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਢੰਗ ਨਾਲ ਹੀ ਸਵਾਲ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਚਿੰਤਾ, ਇੱਕ ਛੋਟੇ ਪੈਮਾਨੇ ਦੀ ਉਦਯੋਗ ਜੋ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਪ੍ਰੋਤਸਾਹਨ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਅਧੀਨ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਨੇ ਮਸ਼ੀਨ ਭਾਗਾਂ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਦੇ ਵਪਾਰ ਲਈ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਤੋਂ ਇੱਕ ਪੀਐਸਜੀ 450 . ਸੀਐਨਸੀ ਯੂਨੀਵਰਸਲ ਟਰਨਿੰਗ ਸੈਂਟਰਲ ਮਸ਼ੀਨ ਖਰੀਦੀ। ਇਸਨੇ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਉਪਭੋਗਤਾ ਵਿਵਾਦ ਨਿਵਾਰਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਖਿਲਾਫ ਇੱਕ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਮਸ਼ੀਨ ਦੇ ਖਰਾਬ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਕਾਰਨ ਗੰਭੀਰ ਵਿੱਤੀ ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਸਨੂੰ 4 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ। ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਪਭੋਗਤਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ, 1986 ਦੀ ਧਾਰਾ 2(ਡੀ) ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਆਖਿਆ ਜੋੜੀ ਗਈ ਸੀ ਸੇਧ ਦੁਆਰਾ 1993 ਦਾ ਐਕਟ 50 ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ "ਅਜਿਹੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਧਾਰਾ (i) 'ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼' ਵਿੱਚ ਉਹ ਵਰਤੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਉਪਭੋਗਤਾ ਦੁਆਰਾ ਖਰੀਦੇ ਗਏ ਸਮਾਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਜੀਵਿਕਾ ਕਮਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਸਵੈ-ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।" ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੇ ਕੇਸ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਮਸ਼ੀਨ ਵਪਾਰਕ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਖਰੀਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2(d) ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਉਪਭੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਆਂਸ਼ਿਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮੰਨਿਆ ਅਰਥਾਤ Rs. 2.48 ਲੱਖ ਲਈ। ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦੀ ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਉਪਭੋਗਤਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਖਰੀਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਲਾਭ ਕਮਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਇਸਨੂੰ ਉਪਭੋਗਤਾ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ (i) ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਜੀਵਿਕਾ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਖਰੀਦੀ ਸੀ; ਇਸ ਲਈ ਮਸ਼ੀਨ ਖਰੀਦਣ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ 'ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼' ਨਹੀਂ ਕਹਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ; (ii) ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਮਸ਼ੀਨ ਭਾਗਾਂ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਦਿਆਂ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ

ਫੈਸਲਾ : 1. ਉਪਭੋਗਤਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ, 1986 ਦੀ ਧਾਰਾ 2(d) ਵਿੱਚ 'ਉਪਭੋਗਤਾ' ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਜੋ ਸਮਾਨ ਨੂੰ ਮੁੜ-ਵੇਚਣ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਖਰੀਦਦਾ ਹੈ। "ਮੁੜ-ਵੇਚਣ" ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, "ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼" ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅਰਥ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਵਿਵਾਦ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। "ਵਪਾਰਕ" ਦਾ ਮਤਲਬ "ਵਪਾਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ" ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਮਤਲਬ "ਵਪਾਰ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਜਾਂ ਵਪਾਰ ਵਿੱਚ ਲੱਗਿਆ; ਵਣਜੀ; ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਵਜੋਂ ਲਾਭ ਹੋਣਾ" ਜਦੋਂ ਕਿ "ਵਪਾਰ" ਦਾ ਮਤਲਬ "ਵਿੱਤੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਸਮਾਨ ਦੀ ਖਰੀਦ ਅਤੇ ਵੇਚਣ, ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ" ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਵੇਖਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਥੇ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਸਮਾਨ ਨੂੰ "ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਖਰੀਦਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਸਮਾਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਗਤੀਵਿਧੀ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਕਰੇਗਾ ਤਾਂ ਜੋ ਲਾਭ ਕਮਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ" ਉਹ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2(d)(i) ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ "ਉਪਭੋਗਤਾ" ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਸੰਸਦ ਨੇ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮੰਨਿਆ ਅਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਭੂਮ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ - "ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ" ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਸਪਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦ ਨਹੀਂ ਹੈ - ਸੰਸਦ ਨੇ ਧਾਰਾ 2(d)(i) ਵਿੱਚ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਜੋੜਿਆ, ਜੋ ਕਿ 1993 ਦੇ ਸੋਧ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਨੇ ਕੁਝ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ "ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼" ਦੇ ਅਰਥ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ - ਇੱਕ ਅਪਵਾਦ ਦਾ ਕੇਸ ਅਪਵਾਦ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਸਮਾਨ ਖਰੀਦਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਖੁਦ ਵਰਤਦਾ ਹੈ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਜੀਵਿਕਾ ਕਮਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਸਵੈ-ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਉਪਭੋਗਤਾ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਸਮਾਨ ਦੀ ਕੀਮਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਸਮਾਨ ਨੂੰ ਖਰੀਦਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ ਕਈ ਸ਼ਬਦ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ "ਉਸਨੂੰ ਖੁਦ ਵਰਤਦਾ ਹੈ", "ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਜੀਵਿਕਾ ਕਮਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ" ਅਤੇ "ਸਵੈ-ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ" ਸੰਸਦ ਦੀ ਮਨਸ਼ਾ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਕਿ ਖਰੀਦਿਆ ਗਿਆ ਸਮਾਨ ਖਰੀਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਖੁਦ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇਣ ਲਈ ਆਪਣੀ ਜੀਵਿਕਾ ਕਮਾਉਣ ਲਈ।

ਲਖਨਊ ਵਿਕਾਸ ਅਥਾਰਟੀ ਬਨਾਮ ਐਮ.ਕੇ. ਗੁਪਤਾ, [1994] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 243 ਅਤੇ ਮੇਰਗਨ ਸਟੈਨਲੀ ਮਿਊਚੂਅਲ ਫੰਡ ਬਨਾਮ ਕਾਰਟਿਕ ਦਾਸ, [1994] 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 225, ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਸਿੰਕੇ ਟੈਕਸਟਾਈਲਜ਼ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਗ੍ਰੀਵਜ਼ ਕਾਟਨ ਅਤੇ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਿਟੇਡ, [1991] 1 ਸੀ.ਪੀ.ਜੇ 499; ਸੈਕਰੇਟਰੀ, ਕਨਜ਼ਿਊਮਰ ਗਾਈਡੈਂਸ ਅਤੇ ਰਿਸਰਚ ਸੈਂਸਾਇਟੀ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਬਨਾਮ ਐਮ/ਐਸ. ਬੀ.ਪੀ.ਐਲ. ਇੰਡੀਆ ਲਿਮਿਟੇਡ, [1992] 1 ਸੀ.ਪੀ.ਜੇ 140 ਅਤੇ ਓਸਵਾਲ ਫਾਈਨ ਆਰਟਸ ਬਨਾਮ ਐਮ/ਐਸ. ਐਚ.ਐਮ.ਟੀ. ਮਦਰਾਸ, [1991] 1 ਸੀ.ਪੀ.ਜੇ 330, ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

2. ਕਨਜ਼ਿਊਮਰ ਪ੍ਰੋਟੈਕਸ਼ਨ (ਸੋਧ) ਐਕਟ 50 ਆਫ 1993 ਦੁਆਰਾ ਜੋੜੀ ਗਈ ਵਿਆਖਿਆ ਵਿਆਖਿਆਤਮਕ ਸੁਭਾਵ ਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਲੰਬਿਤ ਕਾਰਵਾਈਆਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵਿਆਪਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਰਫ ਉਹੀ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਸੀ। ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਕਿਹੋ ਗਏ ਵਿਆਖਿਆ ਨਾਲ ਬਦਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ; ਇਸਨੂੰ ਸਿਰਫ ਹੋਰ ਸਪਸ਼ਟ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

3. ਇਹ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਮਾਲ ਖਰੀਦਣ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਕੀ ਹੈ "ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼" ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਜੋ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2(d) ਵਿੱਚ "ਉਪਭੋਗਤਾ" ਦੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਹਮੇਸ਼ਾ ਇੱਕ ਤੱਥ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਹਰ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਮਸ਼ੀਨ ਦੇ ਸੁਭਾਵ ਅਤੇ ਚਰਿੱਤਰ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮਾਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ

ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਨੇ ਖੁਦ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੀ ਜੀਵਿਕਾ ਕਮਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਖਰੀਦਿਆ ਹੈ।

4. ਧਾਰਾ 2(m) ਵਿੱਚ "ਵਿਅਕਤੀ" ਦੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਫਰਮ (ਚਾਹੇ ਰਜਿਸਟਰਡ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਨਾ ਹੋਵੇ), ਇੱਕ ਹਿੰਦੂ ਅਵਿਭਾਜਿਤ ਪਰਿਵਾਰ, ਇੱਕ ਸਹਕਾਰੀ ਸਮਾਜ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਸੰਘ (ਚਾਹੇ 1860 ਦੇ ਸੋਸਾਇਟੀਜ਼ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਰਜਿਸਟਰਡ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਨਾ ਹੋਵੇ) ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਆਖਿਆ ਨੂੰ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦਾ। ਜੇ ਇੱਕ ਫਰਮ ਮਾਲ ਖਰੀਦਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਫਰਮ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਖੁਦ ਖਰੀਦੇ ਗਏ ਮਾਲ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣਾ, ਸੰਚਾਲਿਤ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਹਿੰਦੂ ਅਵਿਭਾਜਿਤ ਪਰਿਵਾਰ, ਸਹਕਾਰੀ ਸਮਾਜ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਸੰਘ ਦੁਆਰਾ ਖਰੀਦਣ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ।

5. ਉਪਭੋਗਤਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਦਾਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਅਰਧ-ਨਿਆਇਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ/ਅਧਿਕਾਰਤਾਵਾਂ/ਏਜੰਸੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੰਚ, ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਹ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਉਹ ਅਰਧ-ਨਿਆਇਕ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਹਨ ਜੋ ਉਪਭੋਗਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਸਤੇ ਅਤੇ ਤੇਜ਼ ਉਪਚਾਰ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਲਈ ਅਸਤਿਤਵ ਵਿੱਚ ਲਿਆਏ ਗਏ ਹਨ। ਇਹ ਮੰਚ/ਕਮਿਸ਼ਨ ਮੌਜੂਦਾ ਨਿਆਇਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸੋਚੇ ਗਏ ਪਰ ਇਸਨੂੰ ਹੋਰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸੀ। ਵਿਚਾਰ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਪਭੋਗਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਮਾਲ ਅਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਸਪਲਾਇਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਝਗੜਿਆਂ ਦੇ ਸਸਤੇ ਅਤੇ ਤੇਜ਼ ਹੱਲ ਲਈ ਇੱਕ ਵਾਧੂ ਮੰਚ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਵਿਚਾਰ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਪਭੋਗਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨਿਆਂ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਵਿਵਹਾਰ ਮਿਲੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਵੱਡੇ ਵਪਾਰਕ ਅਤੇ ਉਤਪਾਦਨ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਖਰੀਦੇ ਅਤੇ ਵਰਤੇ ਗਏ ਮਾਲ ਅਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਵਾਸਤਵ ਵਿੱਚ, ਪੂਰਾ ਐਕਟ ਉਪਭੋਗਤਾ ਦੇ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਘੁੰਮਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਹਿੱਤ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਲਈ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਐਕਟ "ਵਪਾਰ-ਤੋਂ-ਉਪਭੋਗਤਾ" ਝਗੜਿਆਂ ਲਈ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ "ਵਪਾਰ-ਤੋਂ-ਵਪਾਰ" ਝਗੜਿਆਂ ਲਈ ਨਹੀਂ।

6. ਧਾਰਾਵਾਂ 13, 18 ਅਤੇ 24 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੰਚ, ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਧਾਰਾ 24 ਵਿੱਚ ਘੋਸ਼ਿਤ ਅਨੁਸਾਰ ਅੰਤਿਮ ਹਨ ਅਤੇ ਇਕ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ। ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਕਹੇ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮੁੱਦੇ ਇਕ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮੁੜ ਨਹੀਂ ਉਠਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ। ਕਹੇ ਗਏ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਇਹ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਮੰਚ/ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਇਹ ਤੈਅ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਇਕ ਉਪਭੋਗਤਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਰਾਹਤ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਲਈ ਆਧਾਰ ਬਣਾਏ ਹਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਭਾਵੇਂ ਮੰਚ/ਕਮਿਸ਼ਨ ਕਹੇ ਗਏ ਸਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਗਲਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਧਾਰਾ 13 ਦੀਆਂ ਉਪ-ਧਾਰਾਵਾਂ (1) ਅਤੇ (2) ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਇਕ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ - ਧੁਲਾਭਾਈ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਹਾਲਾਤਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ। ਉਹ ਸਿਰਫ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਸਵਾਲ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਰਾਈ ਬਨਾਮ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, [1888] 21 QBD 313 ਅਤੇ ਦੁਲਾਭਾਈ ਬਨਾਮ ਐਮ.ਪੀ. ਦਾ ਰਾਜ, [1968] 3 SCR 662, 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ।

ਸਿਵਲ ਅਪੀਲੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: ਦੀਵਾਨੀ ਅਪੀਲ ਨੰ. 4193 1995

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਉਪਭੋਗਤਾ ਵਿਵਾਦ ਨਿਵਾਰਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਮਿਤੀ 7.12.93 ਵਿੱਚ ਐਫ.ਏ. ਨੰਬਰ 363 ਦੇ 1993 ਵਿੱਚ।

ਵੀ.ਐਨ. ਗਾਂਧੀ ਅਤੇ ਡੀ.ਐਮ. ਨਾਰਗੋਲਕਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ।

ਜੇਸਫ ਵੇਲਾਪਲੀ, ਵੀ. ਬਾਲਾਚੰਦਰਨ ਅਤੇ ਐਸ. ਅਰਵਿੰਦ ਜਵਾਬੀ ਲਈ।

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ

ਬੀ.ਪੀ. ਜੀਵਨ ਰੈਂਡੀ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ। ਛੁੱਟੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਉਪਭੋਗਤਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ, 1986 ਦੀ ਧਾਰਾ 2 ਦੀ ਧਾਰਾ (ਡੀ) ਵਿੱਚ "ਉਪਭੋਗਤਾ" ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਅਧੀਨ "ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਅਜਿਹੇ ਮਾਲ ਨੂੰ ਮੁੜ ਵੇਚਣ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ" ਨੂੰ ਇਸ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਜੋ ਸਵਾਲ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਉਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ "ਕਿਸੇ ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼" ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਅਤੇ ਦਾਇਰਾ ਹੈ। 1993 ਦੇ ਅਧਿਨਿਯਮ 50 ਦੁਆਰਾ ਬਦਲੇ ਗਏ ਅਧਿਨਿਯਮ 24 ਦੇ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੁਆਰਾ "ਉਪਭੋਗਤਾ" ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਆਖਿਆ ਨੂੰ 18.6.1993 ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਤੌਰ ਤੇ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਵਿਆਖਿਆ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦੀ ਹੈ: "ਉਪ-ਧਾਰਾ (i) ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ "ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼" ਦਾ ਮਤਲਬ ਉਸ ਉਪਭੋਗਤਾ ਦੁਆਰਾ ਮਾਲ ਖਰੀਦਣ ਅਤੇ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੀ ਜੀਵਿਕਾ ਕਮਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਖੁਦ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੁਆਰਾ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਾ ਹੈ"। ਇਥੇ ਦਰਜ ਸ਼ਿਕਾਇਤ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਕਤ ਵਿਆਖਿਆ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨਾ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ।

"(ਡੀ) "ਉਪਭੋਗਤਾ" ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ,

(i) ਕੋਈ ਵੀ ਮਾਲ ਖਰੀਦਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਆਂਸ਼ਿਕ ਤੌਰ ਤੇ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਆਂਸ਼ਿਕ ਤੌਰ ਤੇ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਿਸਟਮ ਦੇ ਅਧੀਨ ਮੁਲਤਵੀ ਭੁਗਤਾਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਲ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਪਭੋਗਤਾ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਲ ਨੂੰ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤੇ ਜਾਂ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਭੁਗਤਾਨ ਜਾਂ ਆਂਸ਼ਿਕ ਤੌਰ ਤੇ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਭੁਗਤਾਨ ਜਾਂ ਕਿਸੀ ਵੀ ਸਿਸਟਮ ਦੇ ਅਧੀਨ ਮੁਲਤਵੀ ਭੁਗਤਾਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਖਰੀਦਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਜੋ ਅਜਿਹੇ ਮਾਲ ਨੂੰ ਮੁੜ ਵੇਚਣ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ; ਜਾਂ

(ii) ਕੋਈ ਵੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਆਂਸ਼ਿਕ ਤੌਰ ਤੇ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਆਂਸ਼ਿਕ ਤੌਰ ਤੇ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਿਸਟਮ ਦੇ ਅਧੀਨ ਮੁਲਤਵੀ ਭੁਗਤਾਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਲਾਭਪਾਤਰੀ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤੇ ਜਾਂ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਭੁਗਤਾਨ ਜਾਂ ਆਂਸ਼ਿਕ ਤੌਰ ਤੇ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਭੁਗਤਾਨ ਜਾਂ ਕਿਸੀ ਵੀ ਸਿਸਟਮ ਦੇ ਅਧੀਨ ਮੁਲਤਵੀ ਭੁਗਤਾਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕਿਰਾਏ ਤੇ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਲਾਭ ਉਠਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ ਜੋ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕਿਰਾਏ ਤੇ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਲਾਭ ਉਠਾਉਂਦਾ ਹੈ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤੇ ਜਾਂ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਭੁਗਤਾਨ ਜਾਂ ਆਂਸ਼ਿਕ ਤੌਰ ਤੇ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਭੁਗਤਾਨ ਜਾਂ ਕਿਸੀ ਵੀ ਸਿਸਟਮ ਦੇ ਅਧੀਨ ਮੁਲਤਵੀ ਭੁਗਤਾਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ।

ਤੱਥ ਮੈਟ੍ਰਿਕਸ:

ਅਪੀਲਕਰਤਾ, ਲਕਸ਼ਮੀ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਵਰਕਸ, ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਪ੍ਰੋਤਸਾਹਨ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਅਧੀਨ ਸਥਾਪਿਤ ਇੱਕ ਮਾਲਕਾਨਾ ਚਿੰਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਉਦਯੋਗ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਲਾ ਨਾਲ ਇੱਕ ਛੋਟੇ ਪੈਮਾਨੇ ਦੀ ਉਦਯੋਗ ਵਜੋਂ ਰਜਿਸਟਰਡ ਹੈ ਅਤੇ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਸਟੇਟ ਫਾਇਨਾਂਸਿਅਲ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਟਰਮ ਲੋਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ 22.10 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਵਿੱਤੀ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ; ਵਿੱਤੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕੁਝ ਹੋਰ; ਸਰੋਤਾਂ ਤੋਂ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਜਵਾਬੀ-ਪੀ.ਐਸ.ਜੀ. ਐਂਦਯੋਗਿਕ ਸੰਸਥਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸੀ ਨੇ ਜਵਾਬਦੇਹ-P.S.G. ਨਾਲ ਆਰਡਰ ਦਿੱਤਾ ਸਪਲਾਈ ਲਈ ਉਦਯੋਗਿਕ ਸੰਸਥਾ 28 ਮਈ, 1990 ਨੂੰ PSG A50 CNC ਯੂਨੀਵਰਸਲ ਟਰਨਿੰਗ ਸੈਂਟਰਲ ਮਸ਼ੀਨ ਦਾ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਹੈ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੇ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਮਸ਼ੀਨਗੋ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਕੀਤੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਪਰ ਇੱਕ ਖਰਾਬ ਮਸ਼ੀਨ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਕੀਤੀ। ਜਲਦੀ ਹੀ ~ ਇਸ ਨੂੰ ਸਥਾਪਿਤ ਅਤੇ ਸੰਚਾਲਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਕਈ ਨੁਕਸ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਸਨ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ। ਦੀ ਇੱਕ ਚੰਗੀ ਅਨੋਖੀ ਲਿਖਤ - ਪੜ੍ਹਤ. ਪਾਰਟੀਆਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਂਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਈ ਕੁਝ ਵਿਅਕਤੀ 5 ਨੂੰ ਨੁਕਸ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਨ ਲਈ ਭੇਜਿਆ, ਮਸ਼ੀਨ ਨੂੰ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਿਆ ਸਹੀ ਆਰਡਰ. ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਗੰਭੀਰ ਵਿੱਤੀ ਪੀੜਾ ਝੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ ਏਸੀਆਈ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ: ਮਸ਼ੀਨ ਦੇ ਨੁਕਸਦਾਰ ਕੰਮ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਅਤੇ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ · ਉਸਨੇ

ਮਬਰਰਾਸਟਰ ਖਪਤਕਾਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ (ਨੰਬਰ U6of1992) ਵਿਵਾਦ ਨਿਵਾਰਣ eomissiori ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। 4,00,000 'ਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਤੋਂ ਕਈ ਗਿਣਤੀਆਂ। ਜਵਾਬ ਕਰਤਾ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਇਆ ਸਟੇਟ ਕਮਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਅਪੀਲਜੀਤ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ: ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਇਸ ਨੇ ਇੱਕ ਮੁੱਦਾ ਉਠਾਇਆ '-... ਇਤਰਾਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਵਪਾਰਕ ਲਈ ਮਸ਼ੀਨ ਖਰੀਦੀ ਹੈ', ਸਾਮਾਜਿਕ ਅਰਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਕਤ ਵਿਆਖਿਆ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਖਪਤਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। sio.1 ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2(d) ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ; ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ a ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ 30 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ-ਅੰਦਰ 2.48 ਲੱਖ, ਜੋ ਕਿ ਉਕਤ ਰਕਮ ਟੀ.ਸੀ.ਆਈ ਦੀ ਦਰ 'ਤੇ ਜਾਂ "18% ਪ੍ਰਤੀ ਸਲਾਨਾ ਵਿਆਜ ਲੈ ਜਾਓ। ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੇ ਇੱਕ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ -ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ aweal ਜਿਸ ਨੇ ਉਕਤ ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ 7 ਦਸੰਬਰ, 1993 'ਇਕਮਾਤਰ ਆਧਾਰ' 'ਤੇ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ 'ਵਿਰੋਧੀ' ਨਹੀਂ ਹੈ- .. sumer' ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਦੇਖਿਆ: '(F)rom . --.' - ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਤੱਥਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਲੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਲਈ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਮਸ਼ੀਨ ਦੇ ਪੁਰਜੇ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿਚ ਮੁਨਾਫ਼ਾ ਕਮਾਉਣ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ "ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਦੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਸਿੰਗਲ ਆਈਟਮ ਜਿਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਰਾਜ ਅੱਗੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਖੁਦ ਰੁਪਏ ਦੀ ਕੀਮਤ ਦਾ ਹੈ। 21 ਲੱਖ ਅਤੇ ਅਜੀਬ. ਸਰਕਲ ਵਿੱਚ- ਹਾਲਾਤ, ਅਸੀਂ ਇਹ ਦੇਖਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਿੱਟੇ ਤੋਂ ਕਿਵੇਂ ਬਚਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਲਈ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨੁਕਸਦਾਰ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਖਰੀਦੀ ਗਈ ਸੀ ਇੱਕ ਵਪਾਰਕ ਮਕਸਦ. ਇਸ ਲਈ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਹੋਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਨੂੰ ਇੱਕ ਖਪਤਕਾਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਟੇਟ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਬੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਬੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਹਾਲਾਂਕਿ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸਧਾਰਨ ਸਿਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣਾ ਉਪਾਯ ਖੋਜਣ ਤੋਂ ਰੋਕਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜਿਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਉਕਤ ਮਸ਼ੀਨ ਖਰੀਦੀ ਹੈ ਉਸਨੂੰ "ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼" ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਸ਼ੀਨ ਭਾਗਾਂ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ "ਵੱਡੇ ਪੈਮਾਨੇ 'ਤੇ" ਲਾਭ ਕਮਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ। ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਓਰ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇੱਕ ਛੋਟੇ ਪੈਮਾਨੇ ਦੀ ਉਦਯੋਗ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜੀਵਿਕਾ ਕਮਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਉਕਤ ਮਸ਼ੀਨ ਖਰੀਦੀ ਸੀ। ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸ੍ਰੀ ਵਾਈ.ਜੀ. ਜੋਸ਼ੀ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਵਾਲੀ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਹੈ, ਜੋ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਵਿੱਚ ਡਿਪਲੋਮਾ ਧਾਰਕ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਜਨਤਕ ਵਿੱਤੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਵਿੱਤੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਜੀਵਿਕਾ ਕਮਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਛੋਟੇ ਪੈਮਾਨੇ ਦੀ ਉਦਯੋਗ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਕੀਤਾ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਪ੍ਰੀਮੀਅਰ ਆਟੋਮੋਬਾਈਲਜ਼ ਨਾਲ ਇੱਕ ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਾਰਾਂ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਕੁਝ ਭਾਗਾਂ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਲਈ। ਪਰ ਇਸ ਲਈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਜਵਾਬੀ ਪਾਰਟੀ ਲਈ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜਿਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਉਕਤ ਮਸ਼ੀਨ ਖਰੀਦੀ ਹੈ ਉਹ ਬੇਸ਼ੱਕ ਇੱਕ ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਐਕਟ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਯੋਜਨਾ:

ਸਰਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੰਗਠਨਾਂ ਨਾਲ ਚੰਗੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਮਹਾਸਚਿਵ ਨੇ 1983 ਵਿੱਚ ਉਪਭੋਗਤਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਮਸੈਂਦਾ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਸਾਮਾਜਿਕ ਕੌਸਲ (ਯੂਨੇਸਕੋ) ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ। ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਅਤੇ ਸਮੱਗਰੀ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਆਪਕ ਚਰਚਾਵਾਂ ਅਤੇ ਵਾਰਤਾਲਾਪ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਜਨਰਲ ਅਸੈਂਬਲੀ ਨੇ 9 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1985 ਨੂੰ ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਉਪਭੋਗਤਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਅਪਣਾਏ [ਜਨਰਲ ਅਸੈਂਬਲੀ ਰੈਜ਼ੋਲਿਊਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 39/248]। ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਚਾਰ ਸਿਰਲੇਖਾਂ ਹੇਠ ਰੱਖੇ ਗਏ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ, ਉਦੇਸ਼, ਆਮ ਸਿਧਾਂਤ, ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਹਿਯੋਗ-

"ਮੈਂ ਉਦੇਸ਼"

1. ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ਾਂ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਵਿਕਾਸਸ਼ੀਲ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਉਪਭੋਗਤਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਅਤੇ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ, ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਪਭੋਗਤਾ ਅਕਸਰ ਆਰਥਿਕ ਸ਼ਰਤਾਂ, ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਪੱਧਰ ਅਤੇ ਮੇਲ-ਭਾਅ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਵਿੱਚ ਅਸੰਤੁਲਨ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਇਹ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਕਿ ਉਪਭੋਗਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਖਤਰਨਾਕ ਉਤਪਾਦਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਨਾਲ ਹੀ ਨਿਆਂਪੂਰਨ, ਸਮਾਨ ਅਤੇ ਟਿਕਾਊ ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਬਚਾਵਾ ਦੇਣ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਉਪਭੋਗਤਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਉਦੇਸ਼ ਹਨ:

(a) ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਆਬਾਦੀ ਲਈ ਉਪਭੋਗਤਾਵਾਂ ਦੇ ਪਰਯਾਪਤ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਜਾਂ ਬਣਾਏ ਰੱਖਣ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨਾ;

(b) ਉਪਭੋਗਤਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਅਤੇ ਇੱਛਾਵਾਂ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਉਤਪਾਦਨ ਅਤੇ ਵਿਤਰਣ ਪੈਟਰਨ ਨੂੰ ਸਹੂਲਤ ਦੇਣਾ;

(c) ਉਪਭੋਗਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮਾਲ ਅਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ ਅਤੇ ਵਿਤਰਣ ਵਿੱਚ ਲੱਗੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਉੱਚ ਨੈਤਿਕ ਆਚਰਣ ਦੇ ਪੱਧਰਾਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨਾ;

(d) ਉਪਭੋਗਤਾਵਾਂ 'ਤੇ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਅਸਰ ਪਾਉਣ ਵਾਲੀ ਸਾਰੇ ਉਦਯੋਗਾਂ ਦੁਆਰਾ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅਤੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਦੁਰਵਿਹਾਰੀ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਪ੍ਰਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਵਿੱਚ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨਾ;

(e) ਸੁਤੰਤਰ ਉਪਭੋਗਤਾ ਸਮੂਹਾਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਸਹੂਲਤ ਦੇਣਾ;

(f) ਉਪਭੋਗਤਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਹਿਯੋਗ ਨੂੰ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣਾ;

(g) ਅਜਿਹੀਆਂ ਬਾਜ਼ਾਰ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨਾ ਜੋ ਉਪਭੋਗਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕੀਮਤਾਂ 'ਤੇ ਵੱਧ ਚੋਣ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।"

"ਈ. ਉਪਾਯ ਜੋ ਉਪਭੋਗਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਮਰੱਥ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ"

28. ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਉਪਾਯ ਸਥਾਪਿਤ ਜਾਂ ਬਣਾਏ ਰੱਖਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਜੋ ਉਪਭੋਗਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਮਰੱਥ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ; ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਉਪਾਯ ਜੋ ਉਪਭੋਗਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਜਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇ, ਸੰਬੰਧਿਤ ਸੰਗਠਨਾਂ ਨੂੰ ਐਪਚਾਰਿਕ ਜਾਂ ਅਨੈਪਚਾਰਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਰਾਹੀਂ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਮਰੱਥ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ਤੇਜ਼, ਨਿਆਂਪੂਰਨ, ਸਸਤੀ ਅਤੇ ਸੁਲਭ ਹਨ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਘੱਟ ਆਮਦਨ ਵਾਲੇ ਉਪਭੋਗਤਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਦਾ ਖਾਸ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

29. ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਉਦਯੋਗਾਂ ਨੂੰ ਉਪਭੋਗਤਾ ਵਿਵਾਦਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਨਿਆਂਪੂਰਨ, ਤੇਜ਼ ਅਤੇ ਅਨੈਪਚਾਰਿਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਸਲਾਹਕਾਰ ਸੇਵਾਵਾਂ ਅਤੇ ਅਨੈਪਚਾਰਿਕ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਸਮੇਤ ਸਵੈਚਾਲਿਤ ਤੰਤਰ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਉਪਭੋਗਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰ ਸਕਣ।

30. ਉਪਲਬਧ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਿਵਾਦ ਹੱਲ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਉਪਭੋਗਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਪਲਬਧ ਕਰਵਾਈ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਅਗਲੇ ਸਾਲ, ਭਾਵ, 1986 ਵਿੱਚ, ਸਾਡੀ ਸੰਸਦ ਨੇ ਮੌਜੂਦਾ ਐਕਟ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤਾ। (ਯੂਨਾਈਟੇਡ ਕਿੰਗਡਮ ਨੇ 1987 ਵਿੱਚ ਉਪਭੋਗਤਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤਾ।) ਬਿੱਲ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਣਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ

ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਬਿੱਲ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਉਪਭੋਗਤਾਵਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਬਿਹਤਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਉਪਭੋਗਤਾ ਪਰਿਸ਼ਦਾਂ ਅਤੇ ਉਪਭੋਗਤਾ ਵਿਵਾਦਾਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੋਰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਲਈ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਣਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਪੈਰਾ 4 ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਿਆ ਗਿਆ ਹੈ:

"4. ਉਪਭੋਗਤਾ ਵਿਵਾਦਾਂ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ ਅਤੇ ਸਰਲ ਨਿਪਟਾਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ, ਰਾਜ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਪੱਧਰਾਂ 'ਤੇ ਅਰਧ-ਨਿਆਇਕ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਅਰਧ-ਨਿਆਇਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਦਾਂਤਾਂ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕਰਨਗੀਆਂ ਅਤੇ ਉਪਭੋਗਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਿਸਮ ਦੇ ਰਾਹਤ ਅਤੇ ਜਿੱਥੇ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇ, ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹਨ। ਅਰਧ-ਨਿਆਇਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਅਨੁਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨ 'ਤੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਵੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ।"

ਐਕਟ ਦੀ ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ ਅਮਲੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸੇ ਤਰਜ਼ 'ਤੇ ਹੈ। ਇਹ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ:

ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਬਿਹਤਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਐਕਟ ਖਪਤਕਾਰ ਅਤੇ ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਸਥਾਪਨਾ ਲਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਲਈ- ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਖਪਤਕਾਰ ਕੌਂਸਲਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਦੀ ਲਿਸ਼ਮੈਂਟ- ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਦੇ ਵਿਵਾਦਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਲਈ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਇਹ ਗੌਰ ਕਰਨਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਣਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ ਵਿੱਚ ਵੀ, ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਨਵੀਆਂ ਫੋਰਮਾਂ ਨੂੰ "ਅਰਧ-ਨਿਆਇਕ ਮਸ਼ੀਨਰੀ" ਅਤੇ "ਅਧਿਕਾਰੀ" ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੰਦਰਭਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ; ਪਰ 'ਅਦਾਲਤਾਂ' ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ। ਐਕਟ ਨੇ ਉਪਭੋਗਤਾ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਵਿਵਾਦ ਨਿਪਟਾਰਾ ਸੁਵਿਧਾ ਨੂੰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ, ਰਾਜ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਕਹਿਲਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਵਿਵਾਦ ਨਿਪਟਾਰਾ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫੋਰਮ, ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮਾਨਤਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਧਾਰਾ 3 ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ "ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹਨ।" ਅਧਿਆਇ-III "ਉਪਭੋਗਤਾ ਵਿਵਾਦ ਨਿਪਟਾਰਾ ਏਜੰਸੀਆਂ" ਲਈ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। "ਏਜੰਸੀਆਂ" ਦੇ ਪ੍ਰਯੋਗ ਨੂੰ ਫਿਰ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਧਾਰਾ 9, ਜੋ ਤਿੰਨ ਪੱਧਰਾਂ 'ਤੇ ਫੋਰਮਾਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਲਈ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦੀ ਹੈ:

9. ਉਪਭੋਗਤਾ ਵਿਵਾਦ ਨਿਵਾਰਣ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ। – ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਨਾਮਤ:-

(a) ਉਪਭੋਗਤਾ ਵਿਵਾਦ ਨਿਵਾਰਣ ਫੋਰਮ ਜਿਸਨੂੰ "ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫੋਰਮ" ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਹਰ ਰਾਜ ਦੇ ਹਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਪੂਰਵ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਾਲ ਅਧਿਸੂਚਨਾ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ;

(b) ਉਪਭੋਗਤਾ ਵਿਵਾਦ ਨਿਵਾਰਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਜਿਸਨੂੰ "ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ" ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਪੂਰਵ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਾਲ ਅਧਿਸੂਚਨਾ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ; ਅਤੇ

(c) ਇੱਕ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਉਪਭੋਗਤਾ ਵਿਵਾਦ ਨਿਵਾਰਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਜਿਸਨੂੰ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਸੂਚਨਾ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।"

ਧਾਰਾ 13 ਉਪਭੋਗਤਾ ਤੋਂ ਇੱਕ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ 'ਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫੋਰਮ ਦੁਆਰਾ ਅਪਣਾਇਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਤਰੀਕਾ ਬਿਆਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਰੁਪਏ ਇੱਕ ਲੱਖ (1993 ਵਿੱਚ ਸੇਧ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਪੰਜ ਲੱਖ) ਤੱਕ ਦੀ ਕੀਮਤ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫੋਰਮ ਨੂੰ ਉਹੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ ਜੋ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ, 1908 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਟਰਾਇਲ ਦੌਰਾਨ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਥੇ

ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਧਾਰਾ 15 ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫੋਰਮ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਦੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਧਾਰਾ 17 ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਵੀ ਮੂਲ ਅਧਿਕਾਰ ਕਿਸੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਕੀਮਤ ਰੁਪਏ ਇੱਕ ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ ਪਰ ਰੁਪਏ ਦਸ ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। (ਸੇਧ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 5 ਲੱਖ ਅਤੇ 20 ਲੱਖ ਅਨੁਸਾਰ)। ਧਾਰਾ 18 ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫੋਰਮ ਦੇ ਸਮਾਨ ਹੋਵੇਗਾ। ਧਾਰਾ 19 ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ (ਜੋ ਇਸਦੇ ਮੂਲ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਅਭਿਆਸ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ) ਤੋਂ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਦੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਧਾਰਾ 21 ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਵੀ ਮੂਲ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਥੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੀ ਕੀਮਤ ਰੁਪਏ ਦਸ ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ (1993 ਵਿੱਚ ਸੇਧ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਵੀਹ ਲੱਖ)। ਧਾਰਾ 24 ਐਲਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ "(ਹਰ ਆਦੇਸ਼ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫੋਰਮ, ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਜਾਂ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ, ਜੇਕਰ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਅਧੀਨ ਅਜਿਹੇ ਆਦੇਸ਼ ਖਿਲਾਫ ਕੋਈ ਅਪੀਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਅੰਤਿਮ ਹੋਵੇਗਾ"। (ਧਾਰਾ 23 ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਖਿਲਾਫ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਦੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਇਸਦੇ ਮੂਲ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਅਭਿਆਸ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ)। ਧਾਰਾ 25 ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫੋਰਮ, ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮ ਜਾਂ ਫਰਮਾਨ ਹਨ।

ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਅਰਧ-ਨਿਆਇਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ/ਅਧਿਕਾਰਤਾਵਾਂ/ਏਜੰਸੀਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫੋਰਮ, ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹਨ ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਨਿਵੇਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਅਰਧ-ਨਿਆਇਕ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਹਨ ਜੋ ਉਪਭੋਗਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਸਤੇ ਅਤੇ ਤੇਜ਼ ਇਲਾਜ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਲਈ ਅਸਤਿਤਵ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਹ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਫੋਰਮ/ਕਮਿਸ਼ਨ ਮੌਜੂਦਾ ਨਿਆਇਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸੋਚੇ ਗਏ ਪਰ ਇਸਨੂੰ ਸਹਾਇਕ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸੀ। ਵਿਚਾਰ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਪਭੋਗਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਮਾਲ ਅਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਸਪਲਾਇਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਝਗੜਿਆਂ ਦੇ ਸਸਤੇ ਅਤੇ ਤੇਜ਼ ਹੱਲ ਲਈ ਇੱਕ ਵਾਧੂ ਫੋਰਮ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਫੋਰਮ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਫੀਸ ਜਾਂ ਅਦਾਲਤ ਦੀਆਂ ਐਪਚਾਰਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਤੋਂ ਅਣਜਾਣ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੀ ਉਪਭੋਗਤਾ ਜਾਂ ਕੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ; ਕੋਈ ਵੀ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਉਪਭੋਗਤਾ ਸੰਘ ਉਸ ਦੇ ਕਾਰਨ ਨੂੰ ਅਗਾਊ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਉਪਭੋਗਤਾਵਾਂ ਕੋਲ ਇੱਕੋ ਜਿਹੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਹੋਵੇ, ਇੱਕ ਜਾਂ ਵੱਧ ਉਪਭੋਗਤਾ ਸਾਰਿਆਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵੀ ਉਸ/ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਵਿਚਾਰ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਪਭੋਗਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨਿਆਂ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਵਿਵਹਾਰ ਮਿਲੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਵਿੱਚ ਵੱਡੇ ਵਪਾਰਕ ਅਤੇ ਉਤਪਾਦਨ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਹਾਵੀ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਖਰੀਦੇ ਗਏ ਮਾਲ ਅਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ। ਸੱਚਮੁੱਚ, ਪੂਰਾ ਕਾਨੂੰਨ ਉਪਭੋਗਤਾ ਦੇ ਇਰਦ-ਗਿਰਦ ਘੁੰਮਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਹਿੱਤ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਲਈ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨ "ਵਪਾਰ-ਤੋਂ-ਉਪਭੋਗਤਾ" ਝਗੜਿਆਂ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ "ਵਪਾਰ-ਤੋਂ-ਵਪਾਰ" ਝਗੜਿਆਂ ਲਈ ਨਹੀਂ। ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਇਸ ਯੋਜਨਾ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।

ਧਾਰਾ 2(ਡੀ)(ਆਈ) ਅਤੇ 1993 ਸੇਧ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਜੋੜੀ ਗਈ ਵਿਆਖਿਆ:

ਹੁਣ ਧਾਰਾ 2(ਡੀ) ਵਿੱਚ 'ਉਪਭੋਗਤਾ' ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਵੱਲ ਮੁੜ ਜਾਂਦੇ ਹੋਏ, ਇਸ ਅਪੀਲ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਜਿੰਨਾ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ, (i) ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਕੋਈ ਵਸਤੂ ਖਰੀਦਦਾ ਹੈ; ਇਹ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਵਿਚਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਾਂ ਆਂਸ਼ਿਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਆਂਸ਼ਿਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਾਂ ਕਿ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਮੁਲਤਵੀ ਹੈ; (ii) ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਅਜਿਹੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ ਨੂੰ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਾਲ ਵਰਤਦਾ ਹੈ ਜੋ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਅਜਿਹੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ ਨੂੰ ਖਰੀਦਦਾ ਹੈ (iii) ਪਰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਅਜਿਹੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ ਨੂੰ ਮੁੜ-ਵੇਚਣ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਖਰੀਦਦਾ ਹੈ। 'ਮੁੜ-ਵੇਚਣ' ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਕਾਫੀ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, 'ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼' ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਵਿਵਾਦ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ, ਸਾਨੂੰ ਇਸਦੇ ਸਧਾਰਣ ਅਰਥ ਅਨੁਸਾਰ ਚੱਲਣਾ ਪਵੇਗਾ। "ਵਪਾਰਕ" ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ "ਵਪਾਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ" (ਚੈਂਬਰਜ਼ ਟਵੈਂਟੀਏਥ ਸੈਂਚਰੀ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ); ਇਹ "ਵਪਾਰ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਣਾ, ਵਪਾਰ ਵਿੱਚ ਲੱਗਿਆ ਹੋਣਾ; ਵਪਾਰੀ; ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਲਾਭ ਕਮਾਉਣਾ" (ਕੋਲਿਨਜ਼ ਇੰਗਲਿਸ਼ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ) ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਜਦਕਿ "ਵਪਾਰ" ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ "ਵਿੱਤੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਮਾਲ ਦੀ ਖਰੀਦ ਅਤੇ

ਵੇਚਣ, ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ" (ਕੋਸਾਈਸ ਆਕਸਫੋਰਡ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ)। ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਦਾ ਲਗਾਤਾਰ ਨਜ਼ਰੀਆ ਰੱਖਦਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਜਿਥੇ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਵਸਤੂਆਂ ਨੂੰ "ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਖਰੀਦਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ ਨੂੰ ਵਰਤ ਕੇ ਕਿਸੇ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਗਤੀਵਿਧੀ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਲਾਭ ਕਮਾਉਣਾ" ਉਹ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2(ਡੀ)(ਆਈ) ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ "ਉਪਭੋਗਤਾ" ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨੂੰ ਮੋਟੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦਿਆਂ ਅਤੇ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਭ੍ਰਮ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ - "ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ" ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਸਪਸ਼ਟ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਹੈ - ਸੰਸਦ ਨੇ ਧਾਰਾ 2(ਡੀ)(ਆਈ) ਵਿੱਚ ਵਿਆਖਿਆ ਨੂੰ ਆਰਡੀਨੈਂਸ/ਸੇਧ ਐਕਟ, 1993 ਦੁਆਰਾ ਜੋੜਿਆ। ਵਿਆਖਿਆ 'ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼' ਦੇ ਪਰਿਪੇਖ ਤੋਂ ਕੁਝ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕਰਦੀ ਹੈ - ਇੱਕ ਅਪਵਾਦ ਦਾ ਅਪਵਾਦ ਦਾ ਮਾਮਲਾ। ਆਉ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਸਮਝਾਈਏ: ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਟਾਈਪਰਾਈਟਰ ਜਾਂ ਕਾਰ ਖਰੀਦਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਿੱਜੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਵਰਤਦਾ ਹੈ ਜ਼ਰੂਰ ਇੱਕ ਉਪਭੋਗਤਾ ਹੈ ਪਰ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਟਾਈਪਰਾਈਟਰ ਜਾਂ ਕਾਰ ਨੂੰ ਦੂਜਿਆਂ ਦਾ ਕੰਮ ਟਾਈਪ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਚਾਰ ਜਾਂ ਟੈਕਸੀ ਵਜੋਂ ਕਾਰ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਖਰੀਦਦਾ ਹੈ ਉਸਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਟਾਈਪਰਾਈਟਰ/ਕਾਰ ਨੂੰ ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਵਰਤ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਵਿਆਖਿਆ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ, ਵਸਤੂਆਂ ਦੀ ਖਰੀਦ "ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼" ਲਈ ਖਰੀਦਦਾਰ ਨੂੰ ਉਪਭੋਗਤਾ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। ਜੇਕਰ ਵਪਾਰਕ ਵਰਤੋਂ ਖਰੀਦਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਖੁਦ ਦੀ ਆਜੀਵਿਕਾ ਕਮਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਸਵੈ-ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੁਆਰਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹਾ ਖਰੀਦਦਾਰ ਵਸਤੂਆਂ ਦਾ ਅਜੇ ਵੀ "ਉਪਭੋਗਤਾ" ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਉਦਾਹਰਣ ਵਿੱਚ, ਜੇਕਰ ਖਰੀਦਦਾਰ ਖੁਦ ਟਾਈਪਰਾਈਟਰ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਟੈਕਸੀ ਖੁਦ ਚਲਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਉਪਭੋਗਤਾ ਬਣਨਾ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਜੇਕਰ ਵਸਤੂਆਂ ਦੇ ਖਰੀਦਦਾਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਖੁਦ ਵਰਤਦੇ ਹਨ, ਭਾਵ, ਸਵੈ-ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੁਆਰਾ, ਆਪਣੀ ਆਜੀਵਿਕਾ ਕਮਾਉਣ ਲਈ, ਇਸਨੂੰ "ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼" ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਉਹ ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਉਪਭੋਗਤਾ ਬਣਨਾ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਵਿਆਖਿਆ ਸਵ ਵਿਆਖਿਆ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ, ਕਿ "ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼", ਹਰ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਤੱਥ ਦੇ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਮਾਨ ਦੀ ਕੀਮਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਪਰ ਉਦੇਸ਼ ਜਿਸ ਲਈ ਖਰੀਦੇ ਗਏ ਸਮਾਨ ਨੂੰ ਪੁੱਟਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵਿਆਖਿਆ ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ ਕੋਈ ਸ਼ਬਦ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ, "ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਖੁਦ ਦੁਆਰਾ ਖਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਆਪਣੀ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਮਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਵਰਤਦਾ ਹੈ" ਅਤੇ "ਸਵੈ-ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ" ਸੰਸਦ ਦੀ ਮਨਸ਼ਾ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ ਤੇ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਕਿ ਖਰੀਦੇ ਗਏ ਸਮਾਨ ਨੂੰ ਖਰੀਦਦਾਰ ਨੇ ਖੁਦ ਹੀ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇਣ ਲਈ ਵਰਤਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਹੋਰ ਉਦਾਹਰਣ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਹੋਰ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣ ਲਈ ਕਾਰਗਰ ਹੋਣਗੇ। ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਆਟੋ-ਰਿਕਸ਼ਾ ਖਰੀਦਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਖੁਦ ਹਾਇਰ ਤੇ ਚਲਾ ਕੇ ਆਪਣੀ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਮਾ ਸਕੇ ਉਹ ਇੱਕ ਉਪਭੋਗਤਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇੱਕ ਟਰੱਕ ਦਾ ਖਰੀਦਦਾਰ ਜੋ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਵਾਹਕ ਵਜੋਂ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਖਰੀਦਦਾ ਹੈ ਉਹ ਇੱਕ ਉਪਭੋਗਤਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਇੱਕ ਲੇਬ ਮਸ਼ੀਨ ਜਾਂ ਹੋਰ ਮਸ਼ੀਨ ਖਰੀਦਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਖੁਦ ਚਲਾ ਕੇ ਆਪਣੀ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਮਾ ਸਕੇ ਉਹ ਇੱਕ ਉਪਭੋਗਤਾ ਹੋਵੇਗਾ। (ਉਪਰੋਕਤ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਵਿੱਚ, ਜੋ ਅਜਿਹਾ ਖਰੀਦਦਾਰ ਵਾਹਨ ਜਾਂ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਲਈ ਇੱਕ ਜਾਂ ਦੋ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਵੀ ਉਹ ਉਪਭੋਗਤਾ ਹੋਣਾ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ।) ਇਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਆਟੋ-ਰਿਕਸ਼ਾ, ਇੱਕ ਕਾਰ ਜਾਂ ਇੱਕ ਲੇਬ ਮਸ਼ੀਨ ਜਾਂ ਹੋਰ ਮਸ਼ੀਨ ਖਰੀਦਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇਸ ਨੂੰ ਖਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾਵੇ ਉਹ ਇੱਕ ਉਪਭੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਵਿਆਖਿਆ ਵਿੱਚ "ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ" ਅਤੇ "ਸਵੈ-ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ" ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਬਹਿਰਵਾਹ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀਮਾ ਹੈ। "ਆਪਣੀ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਮਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ" ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਅਸਪਸ਼ਟਤਾ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਦੇ ਸੈੱਟਾਂ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਮਝਾਇਆ ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਸੰਕੀਰਣ ਨਿਰਮਾਣ ਨੂੰ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਵਾਰੰਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਧਵਾ ਜਾਂ ਇੱਕ ਬੁਢਾ ਜਾਂ ਅਸਮਰੱਥ ਮਨੁੱਖ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਕੋਲ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਮਾਉਣ ਦਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਸਾਧਨ ਨਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਜੋ ਆਟੋ-ਰਿਕਸ਼ਾ ਜਾਂ ਇੱਕ ਕਾਰ ਜਾਂ ਹੋਰ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਖਰੀਦਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਰੋਜ਼ਾਨਾ, ਹਫ਼ਤਾਵਾਰੀ ਜਾਂ ਮਹੀਨਾਵਾਰੀ ਆਧਾਰ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਜਾਂ ਇੱਕ ਸੇਵਕ ਜਾਂ ਏਜੰਟ ਵਜੋਂ ਚਲਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਇਸ ਸਬਮਿਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਜ਼ਰੂਰ ਕੁਝ ਤਰਕ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਵਿਆਖਿਆ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਅਸੀਂ ਵੀ ਇਸ ਰਾਏ ਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 2(m) ਵਿੱਚ "ਵਿਅਕਤੀ" ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਫਰਮ (ਚਾਹੇ ਰਜਿਸਟਰਡ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਨਾ ਹੋਵੇ), ਇੱਕ ਹਿੰਦੂ ਅਵਿਭਾਜਿਤ ਪਰਿਵਾਰ, ਇੱਕ ਸਹਿਕਾਰੀ ਸਮਾਜ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ

ਦੀ ਸੰਘ ਨੂੰ ਸਮਾਜਿਕ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1860 ਅਧੀਨ ਰਜਿਸਟਰਡ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਨਾ ਹੋਵੇ) ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਆਖਿਆ ਨੂੰ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦਾ। ਜੇਕਰ ਇੱਕ ਫਰਮ ਸਮਾਨ ਖਰੀਦਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਫਰਮ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਖੁਦ ਹੀ ਖਰੀਦੇ ਗਏ ਸਮਾਨ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣਾ, ਚਲਾਉਣਾ ਜਾਂ ਵਰਤਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ: ਹਿੰਦੂ ਅਵਿਭਾਜਿਤ ਪਰਿਵਾਰ, ਸਹਿਕਾਰੀ ਸਮਾਜ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸੰਘ ਵੱਲੋਂ ਖਰੀਦ ਦਾ ਵੀ ਇਹੀ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਯੂਨਾਈਟਡ ਕਿੰਗਡਮ ਦੇ ਉਪਭੋਗਤਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1987 ਦੀ ਧਾਰਾ 20(6) ਵਿੱਚ "ਉਪਭੋਗਤਾ" ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਸੰਦਰਭਿਤ ਕਰੋ ॥ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ:

"ਉਪਭੋਗਤਾ" – (ਅ) ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮਾਨ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੇ ਨਿੱਜੀ ਵਰਤੋਂ ਜਾਂ ਖਪਤ ਲਈ ਸਮਾਨ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੋਵੇ;

(ਬ) ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਜਾਂ ਸੁਵਿਧਾਵਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੇ ਕਿਸੇ ਵਪਾਰ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਜਾਂ ਸੁਵਿਧਾਵਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਦਾਨਤਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੋਵੇ; ਅਤੇ

(ਸੀ) ਕਿਸੇ ਵੀ ਆਵਾਸ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੇ ਕਿਸੇ ਵਪਾਰ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਆਵਾਸ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੋਵੇ;"

ਇਹ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਸਾਡੇ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਨਾਲੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਸੰਕੀਰਣ ਹੈ। ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਐਕਟ ਦੀ ਮੰਗ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮਾਨ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਪਭੋਗਤਾ ਬਣਨ ਲਈ, ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਿੱਜੀ ਵਰਤੋਂ ਜਾਂ ਖਪਤ ਲਈ ਸਮਾਨ ਨੂੰ ਪੁੱਟਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਇਸ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅੰਤਰ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਦੋਨਾਂ ਐਨੈਕਟਮੈਂਟਸ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਇੱਕੋ ਜਿਹਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ, ਵਪਾਰ ਅਤੇ ਨਿਰਮਾਣ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਸ਼ੋਸ਼ਣਕਾਰੀ ਅਤੇ ਅਨਿਆਇਆਂ ਪ੍ਰਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਉਪਭੋਗਤਾ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣਾ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸੁਲਭ, ਸਸਤਾ ਅਤੇ ਤੇਜ਼ ਉਪਾਯ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨਾ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਨੇ ਭੁਗਤਿਆ ਹੈ।

ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਕੁਦਰਤ ਅਤੇ ਸ਼ਕਤੀਆਂ:

'ਕਿਸੇ ਵਪਾਰਿਕ ਉਦੇਸ਼' ਦੇ ਅਭਿਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਅਰਥ ਨਾਲ ਨਿਪਟਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਧਾਰਾ 2(ਡੀ) ਵਿੱਚ ਐਨੈਕਟਮੈਂਟ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਭੂਮ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਜੋੜਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 24 ਐਲਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ "(ਹਰੇਕ) ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫੋਰਮ, ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਜਾਂ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਹਰੇਕ ਆਦੇਸ਼, ਜੇਕਰ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਅਧੀਨ ਇਸ ਖਿਲਾਫ ਕੋਈ ਅਪੀਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਅੰਤਿਮ ਹੋਵੇਗਾ"। ਇਹ ਧਾਰਾ ਧਾਰਾ 13 ਦੇ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਧਾਰਾ 13 ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫੋਰਮ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ 'ਤੇ ਅਪਣਾਇਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਤਰੀਕਾ ਬਿਆਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਧਾਰਾ 13 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ "(ਕੋਈ) ਕਾਰਵਾਈ ਜੋ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਤੇ (2) ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਈ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਕਿ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦਾ ਪਾਲਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ"। ਧਾਰਾ 18 ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਅਨੁਸਾਰ ਧਾਰਾ 13 ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਲਈ ਵੀ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫੋਰਮ, ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਧਾਰਾ 24 ਵਿੱਚ ਘੋਸ਼ਿਤ ਅੰਤਿਮ ਹਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ। ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਕਹੇ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮੁੱਦੇ ਇੱਕ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮੁੜ ਨਹੀਂ ਉਠਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ। ਉਕਤ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਇਹ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਫੋਰਮ ਦੂਜੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦ ਕੁਈਨ ਬਨਾਮ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਫਾਰ ਸਪੈਸ਼ਲ ਪਰਪਜ਼ ਆਫ ਦ ਇੰਨਕਮ-ਟੈਕਸ, [1888] ਕਿ. ਬੀ. ਡੀ. 313 ਪੀ. 319 -- ਜਿਸ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਪੁਸ਼ਟੀ ਅਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਹੈ -- ਜਿਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਫੋਰਮ/ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਇਹ ਤੈਅ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ "ਉਪਭੋਗਤਾ" ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਕੀ ਉਸ ਨੇ ਰਾਹਤ ਦੇ ਦਾਵੇ ਲਈ ਆਧਾਰ ਬਣਾਏ ਹਨ। ਭਾਵੇਂ ਫੋਰਮ/ਕਮਿਸ਼ਨ ਉਕਤ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਗਲਤ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਫਿਰ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 13 ਦੀਆਂ ਉਪ-ਧਾਰਾਵਾਂ (1) ਅਤੇ (2) ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਿਆਂ ਬਣਾਏ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਇੱਕ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ -- ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਿਰਫ ਦੁਲਭਾਈ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਆਫ ਐਮ.ਪੀ., [1968] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 662 ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ। ਉਹ ਸਿਰਫ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸਵਾਲ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਵਿਆਖਿਆ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਹੈ:

ਇੱਕ ਹੋਰ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ; ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਵਿਆਖਿਆ ਕੇਵਲ ਵਿਆਖਿਆਤਮਕ ਹੈ; ਇਹ ਇੱਕ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਹੈ -- ਇੱਕ ਤੱਥ ਜੋ ਇੱਕ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ (ਵਿਆਖਿਆ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ) ਨੂੰ ਐਨੈਕਟਮੈਂਟ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਅਤੇ ਯੋਜਨਾ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚਦਿਆਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ, ਵਿਆਖਿਆ ਮੋਟੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਰਫ ਉਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਅਨੁਮਾਨਿਤ ਸੀ। ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਉਕਤ ਵਿਆਖਿਆ ਦੁਆਰਾ ਬਦਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ; ਇਸ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਹੋਰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸੰਬੰਧਿਤ ਫੈਸਲੇ:

ਲਖਨਊ ਵਿਕਾਸ ਅਥਾਰਟੀ ਬਨਾਮ ਐਮ.ਕੇ. ਗੁਪਤਾ, [1994] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 243, ਵਿੱਚ ਸਵਾਲ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਇੱਕ ਪਬਲਿਕ ਅਥਾਰਟੀ ਜੋ ਘਰਾਂ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਅਤੇ ਵਿਕਰੀ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਨੂੰ "ਸੇਵਾ" ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੀ ਅਜਿਹੇ ਘਰਾਂ ਦੀ ਖਰੀਦ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਕਤ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਅਨੁਸਾਰ "ਉਪਭੋਗਤਾ" ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿੰਦਿਆਂ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਇੱਕ ਬੈਂਚ (ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਆਰ.ਐਮ. ਸਹਾਈ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ) ਨੇ ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਯੋਜਨਾ ਅਤੇ "ਉਪਭੋਗਤਾ" ਦੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਨੂੰ ਵੀ ਜਾਂਚਿਆ। ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਉਚਿਤ ਹਨ:

"ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿੱਚ ਐਕਟ ਦੇ ਪ੍ਰੈਬਲ ਨਾਲ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਿੱਚ ਉਪਯੋਗੀ ਸਹਾਇਤਾ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, 'ਉਪਭੋਗਤਾਵਾਂ' ਦੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ। 'ਰੱਖਿਆ' ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਐਕਟ ਦੇ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਮਨ ਦੀ ਕੁੰਜੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਜੋ ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵਿੱਚ ਵਿਸਥਾਰਪੂਰਵਕ ਯਤਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਨੂੰ ਵਿੱਚ ਸਮਝੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਬਿਨਾਂ ਇਸ ਸਥਾਪਿਤ ਵਿਚਾਰ ਤੋਂ ਹਟਣ ਦੇ ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਪ੍ਰੈਬਲ ਨਹੀਂ ਵਰਨਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਰਥ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਕਾਨੂੰਨ ਆਮ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਗਲਤੀਆਂ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਦੀ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਲੋੜ ਪੂਰੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਸਧਾਰਨ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਉਪਚਾਰ ਭ੍ਰਮਜਾਲ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ... 'ਉਪਭੋਗਤਾ' ਸ਼ਬਦ ਇੱਕ ਵਿਆਪਕ ਅਭਿਵਿਅਕਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਜੋ ਕਿਸੇ ਦੁਕਾਨ, ਵਪਾਰਿਕ ਘਰ, ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ, ਸਟੋਰ, ਉਚਿਤ ਮੁੱਲ ਦੁਕਾਨ ਤੋਂ ਖਾਣ ਯੋਗ ਜਾਂ ਅਨਿਵਾਰਿਆ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਖਪਤ ਲਈ ਕੋਈ ਵਸਤੂ ਖਰੀਦਦਾ ਹੈ ਤੋਂ ਨਿਜੀ ਜਾਂ ਸਾਰਵਜਨਿਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਤੱਕ ਫੈਲਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਆਕਸਫੋਰਡ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਉਪਭੋਗਤਾ ਨੂੰ "ਮਾਲ ਜਾਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਾ ਖਰੀਦਦਾਰ" ਕੇਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਬਲੈਕ ਦੀ ਲਾਅ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ ਵਿੱਚ ਇਸਨੂੰ "ਜੋ ਖਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਖਰੀਦਦੇ ਹਨ, ਵਰਤਦੇ ਹਨ, ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਉਤਪਾਦਾਂ ਅਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਕੀਮਤਾਂ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ, ਵਿੱਤੀ ਪ੍ਰਥਾਵਾਂ, ਮਾਲ ਅਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ, ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਰਿਪੋਰਟਿੰਗ ਕਰਜ਼ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਪਾਰਿਕ ਪ੍ਰਥਾਵਾਂ ਲਈ ਰਾਜ ਅਤੇ ਫੈਡਰਲ ਉਪਭੋਗਤਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ, ਦੇ ਉਸ ਵਿਆਪਕ ਵਰਗ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਹੈ।" ਵਜੋਂ ਸਮਝਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਐਕਟ ਕੋਈ ਘੱਟ ਵਿਆਪਕ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਲਈ ਨਹੀਂ ਚੁਣਦਾ। ਇਹ ਇਸ ਹੇਠਾਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਗਿਆ ਹੈ:

"ਉਪਭੋਗਤਾ' ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ, -

(i) ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਕੋਈ ਵੀ ਮਾਲ ਖਰੀਦਦਾ ਹੈ ਜੋ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁਲਤਵੀ ਭੁਗਤਾਨ ਦੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਅਧੀਨ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਲ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਰਤੋਂਕਾਰ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਹੈ ਜੋ ਅਦਾ ਕੀਤੇ ਜਾਂ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਮਾਲ ਨੂੰ ਖਰੀਦਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਆਂਸ਼ਿਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਾਂ ਆਂਸ਼ਿਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁਲਤਵੀ ਭੁਗਤਾਨ ਦੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਅਧੀਨ ਹੈ ਜਦੋਂ ਅਜਿਹੀ ਵਰਤੋਂ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਅਜਿਹੇ ਮਾਲ ਨੂੰ ਮੁੜ-ਵੇਚਣ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵਪਾਰਿਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ; ਜਾਂ

(ii) ਜੇ ਕੋਈ ਵੀ ਕਿਸੇ ਸੇਵਾ ਦਾ ਲਾਭ ਉਠਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਆਂਸ਼ਿਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਆਂਸ਼ਿਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁਲਤਵੀ ਭੁਗਤਾਨ ਦੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਅਧੀਨ, ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਾਲ ਇਹ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਾ ਲਾਭ ਉਠਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਾ ਲਾਭ ਉਠਾਉਣ ਵਾਲਾ ਜਾਂ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

[ਵਿਆਖਿਆ.— ਉਪ-ਧਾਰਾ (i) ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ, 'ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼' ਦਾ ਮਤਲਬ ਉਸ ਉਪਭੋਗਤਾ ਦੁਆਰਾ ਮਾਲ ਦੀ ਖਰੀਦ ਅਤੇ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੀ ਜੀਵਿਕਾ ਕਮਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਖੁਦ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੁਆਰਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਉਸਨੂੰ ਵਰਤਦਾ ਹੈ;]

ਇਹ ਦੋ ਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਪਹਿਲਾ ਭਾਗ ਮਾਲ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਦੋਵੇਂ ਭਾਗ ਪਹਿਲਾਂ ਮਾਲ ਅਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਅਰਥ ਨੂੰ ਵਿਆਪਕ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਧਾਰਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਹੋਰ ਵੀ ਵਧਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਨਾ ਕੇਵਲ ਮਾਲ ਦਾ ਖਰੀਦਦਾਰ ਜਾਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਾ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਬਲਕਿ ਉਹ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਜੋ ਮਾਲ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਜੋ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਲਾਭਾਰਥੀ ਹਨ ਜੇਕਰ ਉਹ ਮਾਲ ਖਰੀਦਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਾ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਾਲ ਹਨ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਨਾ ਕੇਵਲ 'ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ', 'ਉਪਭੋਗਤਾ' ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਬਲਕਿ ਇਹ ਵੀ ਵਿਸਤਾਰ ਨਾਲ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਨਿਆਇਆ ਵਪਾਰਕ ਅਭਿਆਸ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ ਧਾਰਾ (ਰ) ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਸਤਾਰਪੂਰਨ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਕੇ ਅਤੇ ਯਹਾਂ ਤੱਕ ਕਿ 'ਖਾਸੀ' ਅਤੇ 'ਘਾਟ' ਨੂੰ ਧਾਰਾਵਾਂ (ਫ) ਅਤੇ (ਗ) ਦੁਆਰਾ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਜਿਸ ਲਈ ਇੱਕ ਉਪਭੋਗਤਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸੰਪਰਕ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਐਕਟ ਉਪਭੋਗਤਾ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵਪਾਰਕ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਮਾਲ ਦਾ ਖਰੀਦਦਾਰ ਅਤੇ ਵੱਡੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਾ ਉਪਭੋਗਤਾ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਮੋਰਗਨ ਸਟੈਨਲੀ ਮਿਊਚੁਅਲ ਫੰਡ ਬਨਾਮ ਕਾਰਤਿਕ ਦਾਸ, [1994] 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 225, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਇੱਕ ਬੈਂਚ (ਐਮ.ਐਨ. ਵੇਂਕਟਾਚਲੈਹ, ਸੀ.ਜੇ., ਐਸ. ਮੋਹਨ ਅਤੇ ਡਾ. ਏ.ਐਸ. ਆਨੰਦ, ਜੇ.ਜੇ.) ਨੇ "ਉਪਭੋਗਤਾ" ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅਰਥ ਦਾ ਬਿਆਨ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀਤਾ :

ਉਪਭੋਗਤਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਉਹ ਜੋ ਉਪਭੋਗ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਪਭੋਗਤਾ ਵਰ ਹੈ ਜੋ ਨਿਜੀ ਵਰਤੋਂ ਜਾਂ ਉਪਭੋਗ ਲਈ ਮਾਲ ਖਰੀਦਦਾ ਹੈ। 'ਉਪਭੋਗਤਾ' ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ ਉਪਰੋਕਤ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਵਿਆਪਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਹਰ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਸਕੇ ਜੋ ਉਤਪਾਦਨ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਮਾਲ ਜਾਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਾ ਉਪਭੋਗ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਆਪਕ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਹਰ ਉਸ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਨ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਰੱਖਦੀ ਹੈ ਜੋ ਮਾਲ ਅਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਕੀਮਤ ਜਾਂ ਲਾਗਤ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੈਸੇ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਪਭੋਗਤਾ ਨੂੰ ਅਸਲ ਮਾਤਰਾ ਅਤੇ ਸੱਚੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਵਿੱਚ ਉਹ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਹ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਹਰ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ, ਉਪਭੋਗਤਾ ਸਾਰੇ ਵਪਾਰਕ ਅਤੇ ਉਦਯੋਗਿਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਬਿੰਦੂ ਬਣਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਨਿਰਮਾਤਾ, ਉਤਪਾਦਕ, ਸਪਲਾਇਰ, ਥੋਕ ਵਿਕਰੇਤਾ ਅਤੇ ਖੁਦਰਾ ਵਿਕਰੇਤਾ ਤੋਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਦੋਨੋਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਇੱਥੇ ਉੱਠਣ ਵਾਲਾ ਸਵਾਲ ਮੁੱਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੋਰਗਨ ਸਟੈਨਲੀ ਵਿੱਚ, ਸਵਾਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਇੱਕ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਭਾਵੀ ਨਿਵੇਸ਼ਕ ਧਾਰਾ 2(f) ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ "ਉਪਭੋਗਤਾ" ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਇਸ ਪੜਾਅ ਤੇ ਦੇਣਾ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਿੱਕੋ ਟੈਕਸਟਾਈਲਜ਼ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਗ੍ਰੀਵਿਸ ਕਾਟਨ ਅਤੇ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਿਟੇਡ, [1991] 1 ਸੀਪੀਜੇ 499, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਫੈਕਟਰੀ ਵਿੱਚ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਤਿੰਨ ਜਨਰੇਟਿੰਗ ਸੈੱਟ ਕੁੱਲ ਲਾਗਤ ਰੁਪਏ 5,53,000 ਵਿੱਚ ਖਰੀਦੇ। ਉਸ ਦਾ ਕੇਸ ਸੀ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ-ਕੰਪਨੀ ਦੁਆਰਾ ਸਪਲਾਈ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜਨਰੇਟਿੰਗ ਸੈੱਟ ਖਰਾਬ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਵਪਾਰਕ ਨੁਕਸਾਨ ਝੱਲਣਾ ਪਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਦੀ ਲਾਗਤ ਦੀ ਰਿਕਵਰੀ ਅਤੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਚਾਰ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਦੀ ਮੰਗ ਲਈ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ। ਰਾਜ

ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਸਵਾਲ ਉਠਾਇਆ ਕਿ ਕੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ "ਉਪਭੋਗਤਾ" ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। (ਇਹ ਕੇਸ 1993 ਸੇਧ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਜੋੜੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾ ਸੀ।) ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਕਿ ਚੂੰਕਿ ਜਨਰੇਟਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੀ ਫੈਕਟਰੀ ਵਿੱਚ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ ਸਨ ਤਾਂ ਜੋ ਵਪਾਰਕ ਉਤਪਾਦਨ ਲਈ ਬਿਜਲੀ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ "ਉਪਭੋਗਤਾ" ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਜਦੋਂ ਮਾਮਲਾ ਅਪੀਲ ਦੁਆਰਾ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਆਇਆ, ਬਾਲਕ੍ਰਿਸ਼ਣ ਇਰਾਦੀ, ਜੇ., ਪ੍ਰਧਾਨ, ਨੇ "ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ" ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਅਰਥ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਭਾਇਆ (ਬਹੁਮਤ ਰਾਏ):

ਚੂੰਕਿ ਮੁੜ ਵੇਚਣ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ "ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ" ਸ਼ਬਦ ਉਹ ਮਾਮਲੇ ਕਵਰ ਕਰਨ ਲਈ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਜੋ ਮੁੜ ਵੇਚਣ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਖਰੇ ਹਨ। "ਕਿਸੇ ਵਪਾਰਕ ਮਕਸਦ ਲਈ" ਸ਼ਬਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸਮਾਉਣ ਲਈ ਕਾਫੀ ਵਿਆਪਕ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਮਾਲ ਨੂੰ ਮੁਨਾਫਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਵਿੱਚ ਵਰਤਣ ਲਈ ਖਰੀਦਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਿਆਰੀ ਸ਼ਬਦਕੋਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਰਥ ਅਨੁਸਾਰ, 'ਵਪਾਰਕ' ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ—

"ਵਪਾਰ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਜਾਂ ਵਪਾਰ ਵਿੱਚ ਲੱਗਿਆ; ਵਣਜਕ; ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਵਜੋਂ ਮੁਨਾਫਾ" (ਕੋਲਿਨਜ਼ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸ਼ਬਦਕੋਸ਼ ਵੇਖੋ)।

ਵਪਾਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ: ਵਣਜਕ" (ਚੈਂਬਰਜ਼ ਟਵੈਂਟੀਏਥ ਸੈਚਰੀ ਸ਼ਬਦਕੋਸ਼ ਵੇਖੋ)

'ਵਪਾਰ' ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ ਜਿਵੇਂ ਸ਼ਬਦਕੋਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:

"ਮਾਲ ਦਾ ਆਦਾਨ-ਪ੍ਰਦਾਨ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ, ਵੱਡੇ ਪੈਮਾਨੇ 'ਤੇ" (ਕੰਸਾਈਸ ਆਕਸਫੋਰਡ ਸ਼ਬਦਕੋਸ਼ ਵੇਖੋ)

"ਰਾਸ਼ਟਰਾਂ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਮਾਲ ਦਾ ਆਦਾਨ-ਪ੍ਰਦਾਨ ਵੱਡੇ ਪੈਮਾਨੇ 'ਤੇ: ਵਿਸਥਾਰਿਤ ਵਪਾਰ ਜਾਂ ਟਰੈਫਿਕ" (ਚੈਂਬਰਜ਼ ਟਵੈਂਟੀਏਥ ਸੈਚਰੀ ਸ਼ਬਦਕੋਸ਼ ਵੇਖੋ)

ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਸਪਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦਕੋਸ਼ੀ ਅਰਥ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਸੰਸਦ ਦੀ ਮੰਸ਼ਾ ਨੂੰ ਇਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ 'ਉਪਭੋਗਤਾ' ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਉਹਨਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਮਾਲ ਨੂੰ ਮੁਨਾਫਾ ਕਮਾਉਣ ਵਾਲੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਵਿੱਚ ਵਰਤਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਖਰੀਦਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸੰਕੇਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਮਾਲ ਦੇ ਮੁੜ ਵੇਚਣ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਧਾਰਾ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਵੱਖਰੇ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, "ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ" ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਮਾਲ ਦੇ ਮੁੜ ਵੇਚਣ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਸੰਸਦ ਨੇ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਨਾ ਸਿਰਫ ਉਹਨਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਮਾਲ ਨੂੰ ਮੁੜ ਵੇਚਣ ਲਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਉਹ ਵੀ ਜੋ ਮਾਲ ਨੂੰ ਮੁਨਾਫਾ ਕਮਾਉਣ ਵਾਲੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਵਿੱਚ ਵਰਤਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਖਰੀਦਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਧਾਰਾ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ 'ਤੇ, ਮਾਲ ਨੂੰ ਜਾਂ ਤਾਂ ਮੁੜ ਵੇਚਣ ਲਈ ਜਾਂ ਵੱਡੇ ਪੈਮਾਨੇ 'ਤੇ ਮੁਨਾਫਾ ਕਮਾਉਣ ਵਾਲੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਵਿੱਚ ਵਰਤਣ ਲਈ ਖਰੀਦਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ 'ਉਪਭੋਗਤਾ' ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ। ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਭਾਗ ਤੋਂ ਸੰਸਦ ਦੀ ਮੰਸ਼ਾ ਨੂੰ ਇਕੱਠਿਆ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਾਲ ਨੂੰ ਜਾਂ ਤਾਂ ਮੁੜ ਵੇਚਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਜਾਂ ਵੱਡੇ ਪੈਮਾਨੇ 'ਤੇ ਮੁਨਾਫਾ ਕਮਾਉਣ ਵਾਲੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਵਿੱਚ ਵਰਤਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਖਰੀਦਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੇ ਲਾਭਾਂ ਤੋਂ ਵੰਢਿਤ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਾਲ ਦੀ ਖਰੀਦ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਜਾਂ ਤਾਂ ਉਪਭੋਗ ਜਾਂ ਵੱਡੇ ਪੈਮਾਨੇ 'ਤੇ ਮਾਲ ਜਾਂ ਵਸਤੂਆਂ ਦੀ ਉਤਪਾਦਨ ਲਈ ਮੁਨਾਫਾ ਕਮਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਵਰਤਣ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲੇ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹਨ। ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਸੰਸਦ ਨੇ ਐਕਟ ਦੇ ਲਾਭਾਂ ਨੂੰ ਸਾਧਾਰਣ ਉਪਭੋਗਤਾਵਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਰੱਖਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜੋ ਮਾਲ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਉਪਭੋਗ ਲਈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਛੋਟੇ ਉੱਦਮ ਵਿੱਚ ਵਰਤਣ ਲਈ ਖਰੀਦਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਜੀਵਨ ਯਾਪਨ ਲਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਵੱਡੇ ਪੈਮਾਨੇ 'ਤੇ ਮੁਨਾਫਾ ਕਮਾਉਣ ਵਾਲੀ ਉਤਪਾਦਨ ਜਾਂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਗਤੀਵਿਧੀ ਤੋਂ ਵੱਖਰੇ। ਤਾਂ ਜੋ ਬਾਹਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਧਾਰਾ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇ ਇਸ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਮਾਲ ਦੀ ਖਰੀਦ ਦੇ ਸੈਂਦੇ ਅਤੇ ਮੁਨਾਫਾ ਕਮਾਉਣ ਵਾਲੀ ਵੱਡੇ ਪੈਮਾਨੇ 'ਤੇ ਗਤੀਵਿਧੀ ਵਿਚਕਾਰ ਨੇੜਤਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।"

ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਇਕ ਮੈਂਬਰ, ਸ੍ਰੀ ਵਾਈ. ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ, ਨੇ ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇੱਕ ਵੱਖਰਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਅਪਣਾਇਆ। ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਮੈਂਬਰ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਸੀ ਕਿ:

"...ਸੈਕਸ਼ਨ 2(1)(d)(i) ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ ਸ਼ਬਦ "ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ" ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਪਸ਼ਟ ਅਤੇ ਸੀਮਿਤ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ; ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਵਪਾਰਕ ਉਤਪਾਦਨ ਅਤੇ ਵਪਾਰਕ ਗਤੀਵਿਧੀ ਤੋਂ ਵੱਖ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਪ-ਧਾਰਾ 2(1)(d)(i) ਅਤੇ (ii) ਨੂੰ ਉਪਭੋਗਤਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਮਰੂਪਤਾ ਨਾਲ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ 2(1)(d)(i) ਵਿੱਚ "ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼" ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਅਤੇ ਨਿਆਂਪੂਰਣ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਪਸ਼ਟ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਅਤੇ ਅਸੰਗਤੀਆਂ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਸ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿੱਚ ਵੇਖਿਆ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਮਾਲ ਖਰੀਦਣ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਣ ਕਰਨ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪ੍ਰੀਖਿਆਵਾਂ ਹੋਣਗੀਆਂ:

(i) ਮਾਲ ਤੁਰੰਤ ਅੰਤਿਮ ਖਪਤ ਲਈ ਨਹੀਂ ਹਨ ਪਰ ਇਹ ਸਿਰਫ ਮਾਲ ਦੀ ਤਬਦੀਲੀ ਹੈ, ਭਾਵ, ਮੁੜ ਵਿਕਰੀ।

(ii) ਮਾਲ ਖਰੀਦਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਨਿਪਟਾਰੇ ਤੋਂ ਲਾਭ ਜਾਂ ਨੁਕਸਾਨ ਵਿੱਚ ਸਿੱਧਾ ਸੰਬੰਧ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਮਾਲ ਜਾਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਮਾਲ ਜਾਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ ਲਈ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਸੰਬੰਧ ਗੁੰਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਤਬਦੀਲੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਖਰੀਦੇ ਗਏ ਮਾਲ ਦੀ ਕਿਸਮ ਅਤੇ ਵੇਚੇ ਗਏ ਮਾਲ ਦੀ ਕਿਸਮ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਿੱਧਾ ਸੰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ।

(iii) ਖਰੀਦੇ ਗਏ ਮਾਲ ਅਤੇ ਵੇਚੇ ਗਏ ਮਾਲ ਵਿੱਚ ਰੂਪ ਅਤੇ ਕਿਸਮ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਮਾਲ ਤਬਦੀਲੀ ਜਾਂ ਤਬਦੀਲੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਰੂਪ ਅਤੇ ਕਿਸਮ ਦਾ ਇਹ ਸਿੱਧਾ ਸੰਬੰਧ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਤੁਰੰਤ ਉਦੇਸ਼ ਜੋ ਕਿ ਅੰਤਿਮ ਉਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਹੈ, ਉਸੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਤਬਦੀਲੀ ਉਪਰੰਤ ਵਿਕਰੀ ਅਤੇ ਲਾਭ ਜਾਂ ਨੁਕਸਾਨ ਨਾਲ ਸਿੱਧਾ ਸੰਬੰਧ ਇੱਕ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੇ ਚਰਿੱਤਰ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਣ ਕਰੇਗਾ-ਕਿ ਇਹ "ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼" ਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਖਰੀਦਦਾਰ ਜੋ ਆਰਥਿਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਿੱਚ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਉਹ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, "ਆਪਣੇ ਉਪਭੋਗ" ਲਈ ਮਾਲ ਜਾਂ ਵਸਤੂਆਂ ਦੀ ਖਰੀਦ ਕਰਨਗੇ ਉਹ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਉਪਭੋਗਤਾ ਹੋਣਗੇ।

ਸਕੱਤਰ, ਉਪਭੋਗਤਾ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਨ ਅਤੇ ਖੋਜ ਸੋਸਾਇਟੀ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਬਨਾਮ ਐਮ/ਐਸ. ਬੀ.ਪੀ.ਐਲ. ਇੰਡੀਆ ਲਿਮਿਟੇਡ, [1992] 1 ਸੀਪੀਜੇ 140, ਸਿੱਕੇ ਟੈਕਸਟਾਈਲਜ਼ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਓਸਵਾਲ ਫਾਈਨ ਆਰਟਸ ਬਨਾਮ ਐਮ/ਐਸ. ਐਚ.ਐਮ.ਟੀ. ਮਦਰਾਸ, [1991] 1 ਸੀਪੀਜੇ 330 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਅਤੇ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਮਿਸਜ਼ ਸ਼ਾਂਤਾ ਮੈਨੂਅਲ ਨੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਤੋਂ ਇੱਕ ਪੇਪਰ ਕਾਪੀਅਰ ਖਰੀਦਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਿਮਿਸਿਸ ਵਿੱਚ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਪਟਾਇਆ:

"ਹੁਣ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜੋ ਮਾਮਲਾ ਹੈ, ਇਹ ਰਿਕਾਰਡ ਉੱਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਮੱਗਰੀ ਦੁਆਰਾ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ ਤੇ ਸਥਾਪਿਤ ਹੈ ਕਿ ਪੇਪਰ ਕਾਪੀਅਰ ਦੀ ਖਰੀਦ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਮਿਸਜ਼ ਸ਼ਾਂਤਾ ਮੈਨੂਅਲ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੀ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਕਮਾਉਣ ਲਈ ਆਤਮ-ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਸਮਰੱਥ ਬਣਾਉਣਾ ਸੀ। ਅਜਿਹੀ ਹੱਦ ਵਿੱਚ, ਮਿਸਜ਼ ਸ਼ਾਂਤਾ ਮੈਨੂਅਲ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਗਲਤ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਸਨੇ ਮਸ਼ੀਨ ਨੂੰ 'ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼' ਲਈ ਖਰੀਦਿਆ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਲਾਭ ਕਮਾਉਣ ਲਈ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ ਦੇ ਵਪਾਰ ਜਾਂ ਵਪਾਰਕ ਗਤੀਵਿਧੀ ਦੀ ਮੂਲ ਜ਼ਰੂਰਤ ਬਿਲਕੁਲ ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਰ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਨਜ਼ਰੀਏ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਜੋ ਜਿਲ੍ਹਾ ਫੋਰਮ ਅਤੇ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਇਕੱਠੇ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਹੁਣ 'ਉਪਭੋਗਤਾ' ਹੈ ਜੋ ਉਪਭੋਗਤਾ ਫੋਰਮ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦੇਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਗਲਤ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਫੈਸਲਾ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।"

ਹਾਲਾਂਕਿ 1993 ਦੇ ਸੇਧ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ, ਇਹ ਫੈਸਲੇ ਸੇਧੇ ਗਏ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਨਾਲ ਵਿਆਪਕ ਤੌਰ ਤੇ ਮੇਲ ਖਾਂਦੇ ਹਨ।

ਨਤੀਜੇ:

ਇਸ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਾਂ ਕਿ (i) ਦ ਕੰਜਿਊਮਰ ਪ੍ਰੋਟੈਕਸ਼ਨ (ਸੇਧ) ਐਕਟ 50 ਆਫ 1993 (ਆਰਡੀਨੈਂਸ 24 ਆਫ 1993 ਨੂੰ ਬਦਲਦਿਆਂ) ਨਾਲ 18.6.1993 ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਵਿਆਖਿਆ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੇ ਸੁਭਾਵ ਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਲੰਬਿਤ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

(ii) ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਜਿਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਸਮਾਨ ਖਰੀਦਿਆ ਹੈ ਕੀ ਉਹ "ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼" ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2(d) ਵਿੱਚ "ਉਪਭੋਗਤਾ" ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਹਮੇਸ਼ਾ ਇੱਕ ਤੱਥ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਹਰ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(iii) ਜੇ ਵਿਅਕਤੀ ਸਮਾਨ ਖਰੀਦਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਖੁਦ ਵਰਤਦਾ ਹੈ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਜੀਵਿਕਾ ਕਮਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ, ਸਵੈ-ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੁਆਰਾ, ਉਹ "ਉਪਭੋਗਤਾ" ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਜਿਹੜੇ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਮੁਸਤ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ (ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤੀ ਵਿੱਚ), ਮਸ਼ੀਨ ਦੇ ਸੁਭਾਵ ਅਤੇ ਕਿਰਦਾਰ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਕਿ ਇਹ ਉਹ ਸਮਾਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਖੁਦ ਵਰਤਣ ਲਈ ਖਰੀਦਿਆ ਸੀ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਜੀਵਿਕਾ ਕਮਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਸਵੈ-ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੁਆਰਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਸ ਲਈ ਅਪੀਲ ਅਨੁਸਾਰ ਅਸਫਲ ਹੈ ਅਤੇ ਖਾਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਪਰ ਬਿਨਾਂ ਖਰਚੇ ਦੇ। ਜੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਦਾਅਵੇ ਦੀ ਰਾਹਤ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨਾ ਚੁਣਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਅਜਿਹਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਕੇਸ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮਾਂ ਸੀਮਾ ਦੀ ਗਣਨਾ ਕਰਦਿਆਂ ਉਹ ਲਿਮਿਟੇਸ਼ਨ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਦਾ ਲਾਭ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਪਭੋਗਤਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਬਿਤਾਏ ਗਏ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਸਕੇ।

ਟੀ.ਐਨ.ਏ.

ਅਪੀਲ ਖਾਰਜ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Vasu Gupta
Advocate